

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka VTAE 2026

Sivistysvaliokunta 26.9.2025

Määrärahataso 8,9 mrd. euroa > kasvua noin 0,4 mrd. euroa

- Indeksikorotukset yhteensä noin 160 milj. euroa
- Valtionavustussäästö (HO) -65 milj. euroa vuodesta 2026 lukien
- Hallitusohjelman mukainen tuottavuusohjelma 2,6 milj. euroa
- Valtionhallinnon tehostaminen 3,9 milj. euroa
- Evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon kertaluontoinen leikkaus 10 milj. euroa vuosina 2026 ja 2027
- Kuntien peruspalveluiden valtionosuusleikkaus 75 milj. euroa (VM pääluokka)

Valtionavustussäästöt (milj. euroa)

	2024	2025	2026
HO	-10	-25	-50
Riihen lisäsäästö		-20	-20
Aikaistus		-25	-65
Yhteensä	-10	-70	-135

Uudet valtionavustussäästöt vuodesta 2026 lukien

- Korkeakoulutukseen 52,7 milj. euroa
- Rakentamisen investointiavustuksiin 4 milj. euroa
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuussäästö 7 milj. euroa, joka kompensoidaan korottamalla enimmäismaksuja
- Jatkuvan oppimisen erillisavustukseen 1,3 milj. euroa
- Yhteensä 65 milj. euroa

Tuottavuusohjelma ja toimintamenovähennykset

Tuottavuussäästöt/toimintamenosäästöt (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027
HO tuottavuusohjelma		-14,6	-17,3	-23,6
Tehtävät ja velvoitteet		-8,8	-8,8	-8,8
Aikaistus ja lisäys		-6,4	-3,9	-3,9
Yhteensä	0	-29,8	-30,0	-36,3

Toimintamenosäästöjen toteutuksesta

- 3,6 milj. euroa vähentämällä pysyvästi toimintamenuonteisia valtionavustuksia
- 3,9 milj. euroa kertaluonteisesti vähentämällä toimintamenuonteisia valtionavustuksia

Varhaiskasvatus, perusopetus, vapaa sivistystyö

- Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämisen lisäys 50 milj. euroa
 - Määrärahalisäys kohdistetaan oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin, yksityisten opetuksen järjestäjien rahoituksen nostamiseen 100 prosenttiin ja velvoitteiden yhdenmukaistamiseen
- Varhaiskasvatuksen henkilöstöpulan ratkaisemista jatketaan täydennyskoulutusmallin avulla, ja tähän osoitetaan 6 miljoonaa euroa
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdistetaan n. 20,3 miljoonaa euroa
- Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajanaisten kotoutumisen ja ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjonnan vahvistamista jatketaan

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus (1)

- Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan yhteensä noin 1,4 mrd. euroa
 - Lisäystä vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon 43 milj. euroa
- Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusperusteiden uudistukset
- Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu
- Englanninkielisen lukiokoulutuksen käynnistyminen syksyllä 2026 ja englanninkielinen ylioppilastutkinto syksystä 2028 lukien
- Opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistetaan
 - Lukiokoulutuksessa voimaan jo 1.8.2025
 - Ammatillisessa koulutuksessa uudistus voimaan 1.8.2026

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus (2)

- EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen
 - Lukuvuosimaksuvelvollisia opiskelijoita ei rahoiteta jatkossa valtionosuusrahoituksella
 - Vuonna 2026 koulutuksen järjestäjille myönnettävää rahoitusta vähennetään yhteensä 12 milj. euroa
 - Amatillisen koulutuksen rahoitus -10 milj. euroa
 - Lukiokoulutuksen rahoitus -2 milj. euroa
- **Aiemmin päätetty korvaava säästötoimi** (toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajauksesta luopuminen)
 - Amatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus -5 milj. euroa
 - Toisen asteen koulutuksen hankerahoitus -1 milj. euroa

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka (1)

- Hallitus pitää kiinni parlamentaarisesti sovitusta tavoitteesta nostaa valtion T&K-rahoituksen määrä 1,2 prosenttiin BKT:hen vuonna 2030.
 - Valtion T&K-rahoituksen suhteen BKT:hen arvioidaan olevan 1,07 % (noin 3,17 mrd. euroa) v. 2026.
- Hallitus antaa vuoden 2026 talousarvioehdotuksen yhteydessä esityksen eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta.
 - Valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin kahden vuoden välein uusimman talousennusteen mukaiseksi. Voimassa olevan lain mukaan tarkistus tehdään neljän vuoden välein ja uusi talousennuste olisi huomioitu vasta vuoden 2028 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.
 - Päivitetyin laskelman mukaan rahoituslain mukaiset vuosittaiset T&K-rahoituksen korotukset ovat n. 240 milj. euroa vuodesta 2026 lähtien aiemman 280 milj. euron sijaan.
 - Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin, CSC:n suurteholaskentaan ja korkeakoulujen tutkimustoimintaan kohdistuvat lisäykset vuodelle 2026 toteutetaan kevään kehysriihen linjausten mukaisesti.
 - Arvioitua heikomman BKT-kehityksen huomioiminen kohdistetaan v. 2026 jakamatta olevaan T&K-lisärahoitukseen.
- Suomen Akatemialle ehdotetaan tutkimusrahoitusvaltuudeksi vuodelle 2026 yhteensä 527,2 milj. euroa, joka on 12 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa.

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka (2)

T&K-rahoituksen lisäykset OKM:n hallinnonalalla vuosina 2024-2029, M€		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Pysyvä	☐ Suomen Akatemia (valtuus)	55	92	112	172	172	172
	☐ EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (YO, AMK, CSC)	21,2	24,9	34,1	x	x	x
	☐ Yliopistot, tutkimuksen vahvistaminen	-	-	20	39	39	39
	☐ Ammattikorkeakoulut, tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen	-	-	10	15	15	15
	☐ CSC, suurteholaskennan ekosysteemin käytön monipuolistaminen ja kyvykkyyksien vahvistaminen	-	-	8	10	10	10
Määrä- aikainen	☐ Yliopistot, tohtorikoulutuksen pilotti	40	86	86	50	-	-
	☐ LUMI AI		50	75	75	50	-
	☐ Suomen Akatemia (valtuus), hyvinvointialueiden T&K-toiminnan vahvistaminen		8		8		
Yhteensä		116,2	260,9	345,1	369 + x	286 + x	236 + x

X) EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen kohdennettavissa yhteensä: 35 milj. euroa v. 2024, 50 milj. euroa v. 2025, 55 milj. euroa v. 2026 ja 65 milj. euroa v. 2027 lähtien. Vuosien 2027-2029 kohdentuminen ei vielä tiedossa. Nämä määrärahat kehyspäätöksessä kokonaisuudessaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka (3)

- Menosopeutukset vaikuttavat korkeakoulujen rahoituksen kokonaistason maltillisesti.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus on sidottu indeksiin (v. 2026 yhteensä n. 82 milj. euroa).
- T&K-rahoitusta kohdennetaan vuodesta 2026 alkaen suoraan myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoitukseen.
- Aiempien määräaikaisten määrärahalisäysten ohella esitys sisältää yhteensä 3,8 milj. euron pysyvän lisäyksen korkeakoulujen aloituspaikkamäärän lisäämiseen.
- Puoliväliriihen kasvutoimissa päätettiin koulutus- ja osaamistason nostotoimista, joihin kohdennettavat määrärahat valmistellaan sisällytettäväksi vuoden 2026 täydentävään talousarvioehdotukseen.

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka (4)

- Hallituksen loppukaudelle sovitut korkeakoulujen uudet menosäästöt:
 - a) Aiemmin päätetyistä hallinnonalan kohdentamattomista säästöistä kohdentuu korkeakoulutukseen 52,7 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
 - b) Osana uusia toimia korkeakoulujen perusrahoitusta vähennetään 30 milj. eurolla vuonna 2026, 20 milj. eurolla vuonna 2027 ja 15 milj. eurolla vuodesta 2028 alkaen.
 - c) Lisäksi korkeakoulujen harkinnanvaraiseen rahoitukseen kohdistuu 1,1 milj. euron säästö vuodesta 2026 alkaen.

Säästöt (a ja b) kohdistetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoitusmomenteille laskennalliseen perusrahoitukseen. Korkeakoulut päättävät itsenäisesti säästön tarkemmasta kohdentamisesta.

- Hallitusohjelman mukaiset avoimen korkeakoulutuksen ja korkeakoulujen EU/ETA -maiden ulkopuolisten lukukausimaksutulojen lisäystä vastaavat säästöt näkyvät vuonna 2026 yhteensä 7 milj. euron valtionrahoituksen säästöinä vuoteen 2025 verrattuna.

Opintotuki

- Opintotukeen ehdotetaan 1,290 miljardia euroa. Määräraha kasvaa muiden kuin lasta huoltavien opiskelijoiden siirryttyä asumisliisän piiriin sekä valtion takausvastuumenojen vuoksi. Opinto- ja asumisliisämenot ovat arviolta 906,3 miljoonaa euroa ja opintolainojen valtiontakauksesta aiheutuvat menot 250,3 miljoonaa euroa.
- Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen varataan 40 miljoonaa euroa ja ateriatuki nousee 1.1.2026 nykyisestä 2,55 eurosta 2,80 euroon.
- Koulumatkatukimenoihin ehdotetaan 94,2 miljoonaa euron määräraha. Koulumatkatukioikeus on rajattu maksuttoman koulutuksen opiskelijoille 1.8.2025.

Kulttuuri ja taide (1)

- Taiteen ja kulttuurin määrärahataso on noin 547,5 miljoonaa euroa vuonna 2026, joka on 9,5 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2025. Mikäli otetaan huomioon kulttuurin ja taiteen toimialan virastojen rahoitus, lisäys on 7,3 miljoonaa euroa.
- Oulu on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2026. Valtio on aiempien päätösten mukaisesti varautunut rahoittamaan Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026 -hanketta enintään 20 miljoonalla eurolla, josta vuodelle 2026 kohdistuu 9,5 miljoonaa euroa.
- Uudistuvan ja laajenevan Kansallismuseon toimintaan osoitetaan lisärahoitusta yhteensä 10,84 miljoonaa euroa. Kansallismuseon laajennusosan rakentaminen etenee suunnitelmien mukaisesti ja valmistuu kesäkuussa 2026. Museo avataan yleisölle vuonna 2027.

Kulttuuri ja taide (2)

- Taiteen ja kulttuurin toimialan valtionosuuksiin sisällytetään lakisääteiset indeksikorotukset, samoin kansallisten taidelaitosten rahoitukseen. Lisäksi taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavalla korotuksella ja taiteilijaeläkkeisiin tehdään indeksitarkistus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön jakamiin taiteen ja kulttuurin avustuksiin kohdistuu kaikkiaan 10,18 miljoonan euron säästö. Budjettiriihessä yritystukiin kohdennetun 7,8 miljoonan euron lisäksi näihin avustuksiin kohdistuu sekä kehysriihessä päätetty 1,6 miljoonan euron säästö kulttuuritilojen investointiavustuksiin että kertaluonteinen 0,78 miljoonan euron toimintamenosäästö.
- Budjettiriihessä linjattiin 7,8 miljoonan euron yritystukileikkauksesta opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin taiteen ja kulttuurin edistämisen avustuksiin. Elokuva-alalle kohdistuva leikkaus on pienennetty 5,5 miljoonaan.

Liikunta ja urheilu

- Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 157,8 miljoonaa euroa, mikä on noin 3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahamuutokset aiheutuvat lakisääteisten yksikköhintojen kustannuspohjan tarkistuksesta valtionosuuksiin (5,68 milj. euroa) sekä valtionavustussäästöistä rakentamisen investointiavustuksiin (-2,4 milj. euroa), joka kohdentuu pääosin kuntatalouteen, liikuntatieteen tutkimuksen (0,817 milj. euroa) siirrosta momentille 29.40.51, ylimääräisen urheilijaeläkkeen tasomuutoksesta (0,1 milj. euroa), rakennushankekohdennuksesta (0,25 milj. euroa) ja suur tapahtumalisärahoituksesta (0,85 milj. euroa), sekä toimintamenosäästöistä (-0,52 milj. euroa)
- Liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen on varattu hallituskaudeksi vuosittain 20 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista ohjelmaa.
- Liikuntaa ja huippu-urheilua edistetään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen. Hallitus mahdollistaa monivuotisten avustusten myöntämisen liikuntaa edistävillä järjestöillä.

Nuorisotyö

- Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan 70,5 miljoonaa euroa, joka on noin miljoona euroa vähemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa
- Hallitusohjelman mukainen laaja-alainen toimenpideohjelma nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi > lakisääteinen valtakunnallinen nuorisotyön ja –politiikan ohjelma 2024-2027, toimeenpanoon ei erillistä rahoitusta
- Nuorisotyön osuus toimintamenojen kertaluonteisesta lisäsäästöstä on 0,260 miljoonaa euroa kohdentuen valtionavustuksiin.
- Kehysriihessä 5 miljoonan euron pysyvä tasokorotus Harrastamisen Suomen malliin, jonka kautta tuetaan lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastamista koulupäivän yhteydessä. Kohdentuu kuntatalouteen.